YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

14 päivänä joulukuuta 2005 *

Asiassa T-383/00,

Beamglow Ltd, kotipaikka St Ives, Cambs (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajanaan asianajaja D. Waelbroeck, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehinään R. Passos ja K. Bradley, prosessiosoite Luxemburgissa,

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään S. Marquardt ja M. Bishop,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään P. Kuijper, C. Brown ja E. Righini, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

joita tukee

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään aluksi R. Silva de Lapuerta, sittemmin E. Braquehais Conesa, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa on kyse kanteesta korvauksen saamiseksi vahingosta, jonka kantaja väittää aiheutuneen lisätullista, jonka perimiseen kantajan paino- ja koristepahvista valmistettujen taitettavien laatikoiden tuonnista Amerikan yhdysvallat sai Maailman kauppajärjestön (WTO) riitojenratkaisuelimeltä luvan sen jälkeen, kun yhteisössä sovellettu banaanien tuontijärjestelmä oli todettu WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevien sopimusten vastaiseksi,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit P. Lindh, J. Azizi, J. Pirrung, H. Legal, R. García-Valdecasas, V. Tiili, J. D. Cooke, A. W. H. Meij, M. Vilaras ja N. J. Forwood,

kirjaaja: E. Coulon,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 26.5.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Yhteisö allekirjoitti 15.4.1994 päätösasiakirjan, jolla päätettiin Uruguayn kierrosta koskevat monenväliset kauppaneuvottelut, Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimuksen sekä kaikki WTO:n perustamissopimuksen liitteisiin 1–4 sisältyvät sopimukset (jäljempänä WTO-sopimukset).

2 Tämän allekirjoittamisen jälkeen neuvosto teki 22.12.1994 päätöksen 94/800/EY Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa (1986–1994) laadittujen sopimusten tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvissa asioissa (EYVL L 336, s. 1).

3 Kuten WTO:n perustamissopimuksen johdanto-osasta ilmenee, sopimuspuolet ovat halunneet solmia "keskinäisen ja kaikille osapuolille edullisen sopimuksen, jonka päämääränä on huomattavasti alentaa tullitariffeja ja vähentää muita kaupan esteitä sekä poistaa syrjivä menettely kansainvälisissä kauppasuhteissa".

4 WTO:n perustamissopimuksen II artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Liitteisiin 1, 2 ja 3 sisältyvät sopimukset ja niihin liittyvät oikeudelliset asiakirjat —ovat erottamaton osa tätä sopimusta ja sitovat kaikkia jäseniä."

5 WTO:n perustamissopimuksen XVI artiklan otsikkona on "Sekalaisia määräyksiä", ja sen 4 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jokainen jäsen pyrkii varmistamaan, että sen lait, määräykset ja hallinnolliset menettelytavat ovat tämän sopimuksen mukaisia ja täyttävät liitteissä olevien sopimusten velvoitteet."

6 Riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskeva sopimus (jäljempänä DSU) sisältyy WTO:n perustamissopimuksen liitteeseen 2, ja sen 3 artiklan, jonka otsikkona on "Yleiset määräykset", 2 kohdan viimeisessä virkkeessä täsmennetään seuraavaa:

"[Riitojenratkaisuelimen] ratkaisuilla ja suosituksilla ei voida lisätä tai vähentää jäsenten liitesopimusten mukaisia oikeuksia ja velvoitteita."

7 DSU:n 3 artiklan 7 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Ennen kanteen nostamista jäsenen on harkittava sitä, olisiko toiminta näiden menettelyjen osalta tuloksekasta. Riitojenratkaisujärjestelmän tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan myönteinen ratkaisu asiaan. Riidan osapuolten keskinäisesti hyväksymää ratkaisua, joka on liitesopimusten mukainen, on pidettävä suositeltavimpana. Keskinäisesti hyväksytyn ratkaisun puuttuessa riitojenratkaisujärjestelmän ensimmäisenä tavoitteena on tavallisesti varmistaa niiden kyseisten toimenpiteiden poistaminen, joiden katsotaan olevan ristiriidassa minkä tahansa liitesopimuksen määräysten kanssa. Vahingonkorvauksia koskeviin määräyksiin tulisi turvautua vain, jos toimenpidettä ei voida käytännössä heti peruuttaa tai väliaikaisena toimenpiteenä sen aikaa kunnes liitesopimuksen vastainen toimenpide on peruutettu. Viimeisenä mahdollisuutena [DSU] tarjoaa jäsenelle, joka vetoaa riitojenratkaisumenettelyyn, mahdollisuuden peruuttaa liitesopimusten mukaiset myönnytykset tai muut velvoitteet syrjivästi toisen jäsenen osalta [riitojenratkaisuelimen] näitä toimia koskevan oikeutuksen perusteella."

8 DSU:n 7 artiklan mukaan paneelit tekevät sellaiset johtopäätökset, jotka auttavat riitojenratkaisuelintä (jäljempänä DSB) sen käsiteltäväksi annettuja asioita koskevien suositusten tai päätösten tekemisessä. DSU:n 12 artiklan 7 kohdassa määrätään, että kun riidan osapuolet eivät onnistu saavuttamaan yhteisesti tyydyttävää ratkaisua, paneeli antaa päätöksistään kirjallisen raportin DSB:lle.

9 DSU:n 17 artiklan mukaan DSB perustaa pysyvän valituselimen, jonka tehtävänä on kuulla valituksia paneelitapauksista.

10 DSU:n 19 artiklassa määrätään, että kun paneeli tai valituselin päättää, että toimenpide on WTO-sopimuksen vastainen, se suosittelee, että asianomainen jäsen saattaa toimenpiteen yhdenmukaiseksi tämän sopimuksen kanssa. Suositusten lisäksi paneeli tai valituselin voi esittää menetelmiä, miten kyseinen jäsen voi panna suositukset täytäntöön.

11 DSU:n 21 artiklan otsikkona on "Suositusten ja päätösten täytäntöönpanon seuranta", ja sen 1 kohdan mukaan DSB:n päätösten ja suositusten nopea täyttäminen on tärkeää, jotta varmistetaan riitojen tehokas ratkaiseminen kaikkien jäsenten etujen mukaisesti.

12 DSU:n 21 artiklan 3 kohdan mukaan asianomaiselle jäsenelle, joka ei heti voi noudattaa DSB:n suosituksia tai päätöksiä, annetaan sen tekemiseen kohtuullinen määräaika, joka tarvittaessa sovitaan sitovassa välimiesmenettelyssä.

13 DSU:n 21 artiklan 5 kohdassa täsmennetään, että kun on erimielisyyttä DSB:n suositusten tai päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden olemassaolosta tai niiden yhdenmukaisuudesta WTO-sopimuksen kanssa, tällaiset riidat ratkaistaan DSU:ssa määriteltyjen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisesti, mukaan lukien milloin mahdollista turvautumalla alkuperäiseen paneeliin.

14 DSU:n 21 artiklan 6 kohdassa määrätään, että DSB:n on valvottava hyväksyttyjen suositusten ja päätösten täytäntöönpanoa ja että ellei DSB toisin päätä, suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa koskeva kysymys otetaan DSB:n kokouksen asialistalle kuuden kuukauden kuluessa 3 kohdan kohtuullisen määräajan asettamisesta ja se pysyy DSB:n asialistalla, kunnes se on ratkaistu.

15 DSU:n 22 artiklan otsikkona on "Vahingonkorvaus ja myönnytysten peruuttaminen", ja siinä määrätään seuraavaa:

"1. Vahingonkorvaus ja myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttaminen ovat väliaikaisia toimenpiteitä, joihin voidaan ryhtyä, kun suosituksia ja päätöksiä ei täytetä kohtuullisen määräajan kuluessa. Kuitenkaan ei vahingonkorvausta tai myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista ole pidettävä ensisijaisena vaan sitä on suosituksen täytäntöönpano täysin liitesopimuksen mukaisesti. Vahingonkorvaus on vapaaehtoista ja jos sitä myönnetään, tulee sen olla yhdenmukainen liitesopimusten kanssa.

2. Jos kyseinen jäsen ei saata liitesopimuksen vastaista toimenpidettä yhdenmukaiseksi sen kanssa tai muutoin täytä suosituksia ja päätöksiä 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti kohtuullisen määräajan kuluessa, tällaisen jäsenen on pyydettäessä ja viimeistään kohtuullisen määräajan kuluessa ryhdyttävä neuvotteluihin jokaisen riitojenratkaisumenettelyn aloittaneen kanssa pyrkimyksenään löytää keskinäisesti tyydyttävä hyvitys. Ellei tyydyttävästä hyvityksestä ole sovittu 20 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan kuluttua, jokainen osapuoli, joka on aloittanut riitojenratkaisumenettelyn voi pyytää DSB:ltä oikeutusta myönnytyksen tai muun velvoitteen peruuttamiseen kyseiseltä jäseneltä liitesopimusten osalta.

3. Harkitessaan myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista kantajaosapuolen tulee noudattaa seuraavia periaatteita ja menettelyjä:

a) yleisperiaatteena on, että kantajaosapuolen tulisi ensiksi pyrkiä peruuttamaan myönnytykset tai muut velvoitteet samalta alueelta tai alueilta kuin

millä paneeli tai valituselin on todennut loukkauksen tai muun mitätöimisen tai vahingon;

b) jos asianomainen osapuoli katsoo, että ei ole käytännöllistä tai tehokasta peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita samalta alueelta, se voi pyytää myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista muilta saman sopimuksen aloilta;

c) jos asianomainen osapuoli katsoo, että ei ole käytännöllistä tai tehokasta peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita saman sopimuksen muilta aloilta ja että olosuhteet ovat riittävän vakavat, se voi pyytää myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamista muiden liitesopimusten osalta;

——

4. DSB:n oikeuttamien myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisen tason tulee olla yhtä suuri mitätöimisen tai loukkauksen tason kanssa.

——

6. Kun 2 kohdan mukainen tilanne tapahtuu, DSB:n tulee pyynnöstä antaa oikeutus myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamiseen 30 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä, ellei DSB konsensuksella hylkää tällaista

pyyntöä. Kuitenkin jos kyseinen jäsen vastustaa ehdotettua myönnytysten peruuttamisen tasoa tai väittää, että 3 kohdan mukaisia periaatteita tai menettelyjä ei ole noudatettu, kun kantajaosapuoli on pyytänyt oikeutusta myönnytysten tai muiden velvoitteiden poistamiseen —— on asia saatettava välimiesmenettelyyn. Tällainen välimiesmenettely on suoritettava alkuperäisen paneelin toimesta, jos jäsenet ovat saatavilla, tai pääjohtajan nimittämän välimiehen avulla, ja se tulee saattaa päätökseen 60 päivän kuluessa kohtuullisen määräajan päättymisestä. Välimiesmenettelyn aikana ei saa peruuttaa myönnytyksiä tai muita velvoitteita.

7. Välimies toimiessaan 6 kohdan mukaisesti ei saa tutkia peruutettavien myönnytysten tai muiden velvoitteiden laatua, vaan hänen tulee päättää siitä, onko peruutuksen taso riittävä vastaamaan mitätöimisen tai loukkauksen tasoa. —— Osapuolten tulee hyväksyä välimiehen ratkaisu lopullisena, eivätkä kyseiset osapuolet saa pyytää toista välimiesmenettelyä. DSB:lle on ilmoitettava heti välimiehen päätöksestä, ja pyynnöstä sen tulee myöntää oikeutus myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamiseen, ellei DSB konsensuksella päätä hylätä pyyntöä.

8. Myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisten tulee olla väliaikaisia, ja ne ovat voimassa vain niin kauan kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöönpantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu. DSB:n tulee [DSU:n] 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvoa hyväksyttyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa, mukaan lukien ne tapaukset, joissa vahingonkorvausta on tarjottu tai myönnytyksiä tai muita velvoitteita peruutettu, mutta joissa suosituksia liitesopimusten mukaisten toimenpiteiden saamiseksi ei ole täytäntöönpantu.

——”

Tosiseikat

16 Neuvosto antoi 13.2.1993 asetuksen (ETY) N:o 404/93 banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä (EYVL L 47, s. 1; jäljempänä banaanien YMJ). Tämän asetuksen IV osastolla perustetussa kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan järjestelmässä säädettiin tullietuuksista banaaneille, jotka olivat peräisin tietyistä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioista (AKT) eli Loméssa 15.12.1989 tehdyn neljännen AKT–ETY-yleissopimuksen (EYVL 1991, L 229, s. 3) allekirjoittajavaltioista.

17 Useat WTO:n jäsenet, kuten Ecuador ja Amerikan yhdysvallat, tekivät DSB:lle kanteluja helmikuussa 1996, ja DSU:n määräysten mukaisesti muodostettu paneeli laati niiden perusteella 22.5.1997 raporttinsa, joissa se katsoi banaanien YMJ:n mukaisen tuontijärjestelmän olevan ristiriidassa niiden sitoumusten kanssa, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla. Paneelin laatimissa raporteissa myös suositeltiin, että DSB kehottaisi yhteisöä saattamaan kyseisen järjestelmän niiden velvoitteiden mukaiseksi, jotka sillä on WTO-sopimusten nojalla.

18 Yhteisön valitettua raporteista pysyvä valituselin pysytti 9.9.1997 paneelin päätelmät olennaisilta osiltaan voimassa ja suositteli, että DSB kehottaisi yhteisöä saattamaan riidanalaiset yhteisön säännökset WTO-sopimusten mukaisiksi.

19 DSB hyväksyi paneelin ja valituselimen raportit 25.9.1997.

20 Yhteisö ilmoitti 16.10.1997 DSB:lle DSU:n 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti noudattavansa täysimääräisesti kansainvälisiä sitoumuksiaan.

21 Kantelut tehneet valtiot vaativat 17.11.1997 DSU:n 21 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, että sitovassa välimiesmenettelyssä asetetaan kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa yhteisön olisi noudatettava velvoitteitaan.

22 Välitystuomiossa, joka julkaistiin 7.1.1998, kohtuulliseksi määräajaksi asetettiin 25.9.1997–1.1.1999.

23 Neuvosto antoi 20.7.1998 asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta asetuksen (EY) N:o 1637/98 (EYVL L 210, s. 28), jolla se muutti kolmansien maiden kanssa käytävän banaanikaupan järjestelmää.

24 Asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"1) on tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia niihin kolmansien maiden kanssa käytävää kauppaa koskeviin säännöksiin, jotka on annettu asetuksen —— N:o 404/93 IV osastossa,

2) olisi noudatettava yhteisön [WTO:n] yhteydessä tekemiä kansainvälisiä sitoumuksia ja muille neljännen AKT–EY-yleissopimuksen allekirjoittaneille annettuja sitoumuksia samalla kun toteutetaan [banaanien YMJ:n] tavoitteita,

——

9) tämän asetuksen toimintaa olisi tarkasteltava riittävän koeajanjakson päätyttyä
——

——"

25 Komissio antoi 28.10.1998 asetuksen (EY) N:o 2362/98 asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän osalta (EYVL L 293, s. 32). Tässä asetuksessa on kaikki tarvittavat säännökset kolmansien maiden kanssa käytävää banaanikauppaa koskevan uuden järjestelmän täytäntöönpanemiseksi, mukaan lukien siirtymätoimenpiteet, jotka olivat perusteltuja kyseisen järjestelmän soveltamista koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen erittäin pikaisen voimaantulon vuoksi.

26 Amerikan yhdysvallat katsoi, että yhteisö pyrki säätämällään banaanien tuontijärjestelmällä pitämään aikaisemman järjestelmän lainvastaiset osat voimassa WTO-sopimusten ja DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen vastaisesti, ja siksi se julkaisi 10.11.1998 Federal Register -säädöskokoelmassa väliaikaisen luettelon yhteisön jäsenvaltioista peräisin olleista tuotteista, joiden tuonnista se aikoi vastatoimena kantaa lisätullia.

27 Amerikan yhdysvallat ilmoitti 21.12.1998 aikomuksestaan soveltaa jo 1.2.1999 alkaen tai viimeistään 3.3.1999 alkaen 100 prosentin tulleja niiden yhteisön tuotteiden tuontiin, jotka sisältyivät Yhdysvaltain viranomaisten laatimaan luetteloon.

28 Amerikan yhdysvallat pyysi 14.1.1999 DSB:ltä DSU:n 22 artiklan 2 kohdan nojalla lupaa peruuttaa yhteisöltä ja sen jäsenvaltioilta tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT) ja palvelukauppaa koskevan yleissopimuksen (GATS) mukaisia tullimyönnytyksiä ja niihin liittyviä velvoitteita sellaisen kauppavaihdon verran, joka oli määrältään 520 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD).

29 Kokouksessa, jonka DSB piti 25.1.–1.2.1999, yhteisö vastusti tätä määrää sillä perusteella, ettei se vastannut sitä etujen mitätöimisen tai heikentämisen tasoa, jonka kohteeksi Amerikan yhdysvallat oli joutunut, ja yhteisö väitti, että DSU:n 22 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä periaatteita ja menettelyjä ei ollut noudatettu.

30 DSB päätti 29.1.1999 yhteisön pyynnöstä saattaa tämän asian DSU:n 22 artiklan 6 kohdan nojalla alkuperäisen paneelin suorittamaan välimiesmenettelyyn ja lykkäsi Amerikan yhdysvaltain esittämän lupapyynnön käsittelyä siihen asti, kunnes määritettäisiin vastatoimena kannettavien tullien sallittu määrä.

31 Yhdysvaltain viranomaiset asettivat 3.3.1999 uuteen laatimaansa luetteloon sisältyneiden tuotteiden yhteisössä toimiville viejille velvollisuuden antaa pankkitakaus, jonka määränä oli 100 prosenttia kyseessä olleiden tuontituotteiden arvosta.

32 Välimiehet tekivät 9.4.1999 päätöksen, jossa he yhtäältä katsoivat banaanien YMJ:tä koskevan uuden tuontijärjestelmän useat säännökset WTO-sopimusten määräysten vastaisiksi ja vahvistivat Amerikan yhdysvaltoihin kohdistuneen etujen mitätöimisen

tai heikentämisen tasoksi 191,4 miljoonaa USD vuodessa ja jossa he toisaalta totesivat DSU:n 22 artiklan 4 kohdan mukaiseksi sen, että Amerikan yhdysvallat peruuttaa yhteisöltä ja sen jäsenvaltioilta ne vuoden 1994 GATT-sopimuksen mukaiset tullimyönnytykset ja niihin liittyvät velvoitteet, jotka koskivat vuodessa enintään 191,4 miljoonan USD:n suuruista kauppavaihtoa.

33 Amerikan yhdysvallat pyysi 7.4.1999 DSU:n 22 artiklan 7 kohdan mukaisesti DSB:ltä lupaa kantaa kyseisen määrän suuruisia tuontitulleja.

34 United States Trade Representative (Amerikan yhdysvaltain kauppa-asioista vastaava erityisedustaja, jäljempänä erityisedustaja) ilmoitti 9.4.1999 päivätyllä lehdistötiedotteella niiden tuotteiden luettelosta, joista kannettaisiin 100 prosentin suuruisia tuontitulleja. Tässä luettelossa, jonka sisältämät tuotteet olivat peräisin Itävallasta, Belgiasta, Suomesta, Ranskasta, Saksasta, Kreikasta, Irlannista, Italiasta, Luxemburgista, Portugalista, Espanjasta, Ruotsista tai Yhdistyneestä kuningaskunnasta, mainittiin muun muassa "aallottamattomasta paperista tai pahvista valmistetut taitettavat laatikot, rasiat ja kotelot". Erityisedustajan ilmoitettiin julkaisevan 100 prosentin suuruisten tullien käyttöönottoa koskevan päätöksen Federal Registerissä ja aikovan vahvistaa niiden kantamisen voimaantulopäiväksi 3.3.1999.

35 Tämä päätös, joka julkaistiin 19.4.1999 Federal Registerissä (nide 64, nro 74, s. 19209–19211), tehtiin vuoden 1974 Trade Actin 301 §:n nojalla, jonka mukaan erityisedustaja ryhtyy sallittuihin toimiin, jos hän toteaa sellaisia oikeuksia rikotun, joita Amerikan yhdysvalloilla on kauppasopimuksen nojalla.

36 Edellä mainitun toimen kohdasta "Voimaantulo" ilmenee, että "[erityisedustaja] on päättänyt 100 prosentin arvotullin soveltamisesta 19.4.1999 alkaen tuotteisiin, jotka

on saatettu kuluttajien saataville tai tätä varten poistettu varastoista 3.3.1999 tai tämän päivän jälkeen".

37 Paneeli, joka muodostettiin Ecuadorin 18.12.1998 DSU:n 21 artiklan 5 kohdan mukaisesti esittämästä pyynnöstä, katsoi myös 6.4.1999, että yhteisön uusi banaanien tuontijärjestelmä oli ristiriidassa WTO-sopimusten määräysten kanssa. DSB hyväksyi paneelin raportin 6.5.1999.

38 DSB antoi 19.4.1999 Amerikan yhdysvalloille luvan kantaa yhteisöstä peräisin olleesta tuonnista tulleja sellaisen kauppavaihdon verran, joka oli vuosimäärältään 191,4 miljoonaa USD.

39 Yhteisö riitautti 25.5.1999 WTO:n elimissä Yhdysvaltain vastatoimet 3.3.–19.4.1999 välisen ajan osalta erityisesti siksi, että ne olivat tulleet voimaan 3.3.1999.

40 Paneeli, jolle yhteisö saattoi asian käsiteltäväksi, piti Yhdysvaltain lisätullin tänä viimeksi mainittuna päivänä tapahtunutta voimaantuloa DSU:n määräysten vastaisena, ja siksi se myöhensi kyseisen toimen voimaantulopäiväksi 19.4.1999.

41 Kaikkien asianomaisten osapuolten kanssa käymissään neuvotteluissa yhteisö ehdotti muutoksia uuteen banaanien YMJ:hin. Näistä muutoksista säädettiin asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta 29.1.2001 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 216/2001 (EYVL L 31, s. 2).

42 Asetuksen N:o 216/2001 johdanto-osassa todetaan seuraavaa:

"1) Toimittajamaihin ja muihin asianomaisiin osapuoliin on luotu lukuisia ja tiiviitä yhteyksiä tavoitteena lopettaa asetuksessa —— N:o 404/93 vahvistetun tuontimenettelyn aiheuttamat vastaväitteet sekä ottaa huomioon [WTO:n] riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti perustetun erityisryhmän päätelmät.

2) Kaikkien komission esittämien vaihtoehtojen perusteella on arvioitavissa, että vahvistamalla keskipitkäksi aikaväliksi tuontimenettely, jossa sovelletaan sopivan tasoista tullia ja AKT-maista yhteisöön suuntautuvan tuonnin tullietuuskohtelua, voidaan parhaiten taata toisaalta yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteiden toteutuminen yhteisön tuotannon ja kulutuskysynnän osalta ja toisaalta maailmankaupan sääntöjen noudattaminen, sekä estää uudet vastaväitteet.

3) Tällainen menettely voidaan kuitenkin perustaa vasta, kun neuvottelut yhteisön kumppaneiden kanssa on käyty WTO:n menettelyjen ja erityisesti [GATT-sopimuksen] XXVIII artiklan mukaisesti. Näiden neuvottelujen tulos on alistettava neuvoston hyväksyttäväksi, ja neuvoston on perustamissopimuksen määräysten mukaisesti myös vahvistettava sovellettava yhteinen tullitariffi.

4) Tämän menettelyn voimaantuloon asti yhteisön hankintoja varten olisi avattava useita kaikkia alkuperiä koskevia tariffikiintiöitä, jotka järjestetään [DSB:n] suositukset huomioon ottaen ——

5) Ottaen huomioon AKT-maille annetut sitoumukset ja tarve taata niille riittävät kilpailuedellytykset näistä maista peräisin olevien banaanien tuontiin sovellettavan etuustullin (300 euroa/tonni) olisi mahdollistettava kauppavirtojen säilyminen. Tämä johtaisi erityisesti tällaisen tuonnin tullittomuuteen —— tariffikiintiöissä.

6) Komissio olisi valtuutettava aloittamaan neuvottelut sellaisten toimittajamaiden kanssa, joille banaanien vienti yhteisöön on erittäin tärkeätä. Neuvotteluissa olisi pyrittävä sopimaan kahden ensimmäisen tariffikiintiön jakamisesta ——"

43 Amerikan yhdysvallat ja yhteisö tekivät 11.4.2001 yhteisymmärryspöytäkirjan, jossa määritellään "keinot, joilla voidaan ratkaista pitkäaikainen riita yhteisössä sovellettavasta banaanien tuontijärjestelmästä". Tämän pöytäkirjan mukaan yhteisö sitoutui "ottamaan banaanien tuonnissa käyttöön yksinomaan tariffeihin perustuvan järjestelmän viimeistään 1.1.2006". Tässä asiakirjassa määritellään toimet, jotka yhteisö sitoutui toteuttamaan välikaudella, joka päättyy 1.1.2006. Vastineeksi Amerikan yhdysvallat sitoutui peruuttamaan väliaikaisesti sen lisätullin soveltamisen, joka sillä oli lupa kantaa yhteisön tuonnista. Amerikan yhdysvallat kuitenkin täsmensi DSB:lle 26.6.2001 antamassaan ilmoituksessa, että kyseinen yhteisymmärryspöytäkirja "ei sellaisenaan ole DSU:n 3 artiklan 6 kohdan mukainen keskinäisesti hyväksytty ratkaisu [ja että] kun lisäksi otetaan huomioon toimet, jotka kaikkien osapuolten on vielä toteutettava, tämän kysymyksen poistaminen DSB:n asialistalta olisi myös ennenaikaista".

44 Asetuksen N:o 404/93 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä banaanien tuontia yhteisöön koskevan menettelyn osalta 7.5.2001 antamallaan asetuksella (EY) N:o 896/2001 (EYVL L 126, s. 6) komissio määritti yhteisön uuden banaanien tuontijärjestelmän, josta oli säädetty asetuksella N:o 216/2001, soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt.

45 Amerikan yhdysvallat lakkasi soveltamasta lisätulliaan 30.6.2001. Sen yhteisöstä peräisin olevista taitettavista laatikoista, rasioista ja koteloista kantama tuontitulli palautettiin 1.7.2001 alkaen alkuperäiseen määräänsä.

46 Niiden tilastojen mukaan, jotka komissio on esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pyynnöstä, yhteisöstä peräisin olleen Yhdysvaltoihin tapahtuneen taitettavien laatikoiden, rasioiden ja koteloiden tuonnin cif-kokonaisarvo (kulut, vakuutus ja rahti maksettuina) oli 27 932 045 USD vuonna 1998, 16 645 665 USD vuonna 1999, 9 531 023 USD vuonna 2000 ja 18 444 637 USD vuonna 2001.

47 Beamglow Ltd tuottaa paino- ja koristepahvista valmistettuja taitettavia laatikoita. Nämä laatikot on tarkoitettu kosmetiikkatuotteiden ja parfyymien kaltaisten tuotteiden paketointiin, ja ne kuuluvat lisätullin kohteena olleeseen tuoteryhmään "aallottamattomasta paperista tai pahvista valmistetut laatikot, rasiat ja kotelot".

Oikeudenkäyntimenettely

48 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 22.12.2000 toimittamallaan kannekirjelmällä kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen saadakseen korvausta vahingosta, jonka se väittää aiheutuneen kyseisestä lisätullista.

49 Parlamentti esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 20.3.2001 toimittamallaan asiakirjalla oikeudenkäyntiväitteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan nojalla.

50 Kantaja esitti tästä väitteestä kirjalliset huomautuksensa 8.6.2001 toimittamallaan asiakirjalla.

51 Neljännen jaoston puheenjohtajan 12.6.2001 antamalla määräyksellä Espanjan kuningaskunta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan vastaajien vaatimuksia.

52 Parlamentin esittämä oikeudenkäyntiväite määrättiin 16.10.2001 annetulla määräyksellä käsiteltäväksi pääasian yhteydessä.

53 Komission pyynnöstä, jonka se esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 51 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla, nyt käsiteltävänä oleva asia siirrettiin laajennettuun viiden tuomarin jaostoon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 4.7.2002 tekemällä päätöksellä.

54 Asia siirrettiin laajennettuun ensimmäiseen jaostoon 3.10.2002 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 4.7.2002 tekemän päätöksen nojalla, joka koskee jaostojen kokoonpanoa ja asioiden jakamista niihin.

55 Alun perin nimetyn esittelevän tuomarin estyttyä hoitamasta tehtäviään toimikautensa päättymisen takia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti nimesi 18.12.2002 tekemällään päätöksellä uuden esittelevän tuomarin.

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 1.4.2004 osapuolia kuultuaan siirtää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suureen jaostoon nyt käsiteltävänä olevan asian sekä siihen liittyvät viisi muuta asiaa.

57 Suuren jaoston puheenjohtaja yhdisti 19.5.2004 antamallaan määräyksellä osapuolia kuultuaan nämä kuusi asiaa suullista käsittelyä varten.

58 Prosessinjohtotoimena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi osapuolia vastaamaan joihinkin kysymyksiin kirjallisesti ennen istuntoa. Osapuolet esittivät vaaditut tiedot sääntöjenmukaisesti.

59 Osapuolten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin suuren jaoston istunnossa, joka pidettiin 26.5.2004.

Asianosaisten vaatimukset

60 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa vastaajat maksamaan yhteisvastuullisesti kantajalle vahingonkorvausta 1 299 632 Englannin puntaa (GBP)

— toissijaisesti määrää vastaajat esittämään tuomion julistamisesta alkaen kohtuullisessa ajassa asianosaisten keskenään sopiman vahingonkorvauksen määrän tai tällaisen sopimuksen puuttuessa määrää asianosaiset esittämään samassa ajassa käsityksensä vahingonkorvauksen määrästä

— määrää vahingonkorvaukselle maksettavaksi 8 prosentin vuotuista korkoa tai minkä tahansa muun asianmukaiseksi katsomansa prosenttimäärän suuruista korkoa tuomion julistamispäivästä alkaen

— velvoittaa parlamentin, neuvoston ja komission edustaman yhteisön korvaamaan oikeudenkäyntikulut

— määrää kaikista muista tarpeellisiksi katsomistaan kohtuullisista toimista.

61 Vastaajat vaativat Espanjan kuningaskunnan tukemina, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

62 Vastaajien mukaan kannetta ei voida ottaa tutkittavaksi kolmesta syystä. Beamglow'n vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkimatta sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan. Kannekirjelmä ei täytä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toimivaltainen lausumaan käsiteltävänä olevasta kanteesta.

Kanteen tutkimatta jättäminen sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan

63 Parlamentin mukaan kanne on jätettävä tutkimatta sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan. Se väittää yhtäältä, että Beamglow'n edustajalla ei ole oikeutta toimia parlamenttia vastaan, koska kyseinen edustaja ei kannekirjelmän jättämispäivänä esittänyt oikeudenkäyntivaltuutusta, jossa parlamentti olisi mainittu vastaajana olevana toimielimenä. Parlamentti väittää toisaalta, että kanteen tukena ei ole mitään sellaista seikkaa, jolla voitaisiin osoittaa yhteisön joutuneen korvausvastuuseen parlamentin menettelyn takia.

64 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo asianmukaiseksi tarkastella ensin tätä toista parlamentin esittämää kanteen tutkimatta jättämistä koskevaa perustetta.

Asianosaisten lausumat

65 Parlamentin mukaan kanteessa ei osoiteta mitenkään, millä perusteella parlamentti olisi voinut synnyttää yhteisölle korvausvastuun. Parlamentti väittää joka tapauksessa, että sen ei voida katsoa olevan vastuussa väitetystä vahingosta, koska sillä ei ole toimivaltaa määritellä yhteisön riidanalaisen maatalouslainsäädännön aineellista sisältöä tai toteuttaa toimia, jotka olisivat olleet omiaan aiheuttamaan tai estämään väitetyn vahingon tai lieventämään sitä. Parlamentin mukaan sen antamat päätöslauselmat ainoastaan ilmensivät parlamentilla olevan asioiden käsittelyä koskevan yleisen toimivallan käyttöä.

66 Kantaja puolestaan väittää vahinkonsa aiheutuneen niistä virheistä, joita tehtiin yhteisön riidanalaisen banaanien tuontijärjestelmän muuttamisprosessin kaikissa vaiheissa, ja näin ollen siitä, miten kaikki kyseessä olleet toimielimet, parlamentti mukaan luettuna, toimivat.

67 Kantajan mukaan parlamenttia kuultiin ennen WTO-sopimusten vastaisiksi todettujen asetusten N:o 404/93 ja N:o 1637/98 antamista. Kantajan mukaan parlamentilla oli mahdollisuus, jota se ei käyttänyt, tehdä kaikki asianmukaiset ehdotukset niissä kysymyksissä, joissa parlamentin mukaan olisi annettava yhteisön toimi. Lopuksi kantaja väittää, että useissa parlamentin lausunnoissa, päätöslauselmissa ja kannanotoissa korostettiin tarvetta ehkäistä WTO:n sääntöjen tuhoisia seurauksia yhteisön tuotantoalueille.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

68 Kun yhteisöä vastaan nostetaan sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskeva kanne, kuten on tehty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, sitä edustaa tai edustavat yhteisöjen tuomioistuimissa se toimielin, jonka menettelystä, tai ne toimielimet, joiden menettelystä väitetyn vahingon katsotaan aiheutuneen.

69 Erityisesti on todettava, että vahingonkorvausta vaativan kantajan on perusteltua suunnata kanteensa komission ja neuvoston edustamaa yhteisöä vastaan, koska EY:n perustamissopimuksen 43 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 37 artikla) 2 kohdan kolmannen alakohdan määräysten mukaisesti komissio ehdotti kyseistä yhteisön maatalouslainsäädäntöä ja neuvosto antoi tämän lainsäädännön, jonka lainvastaisuuden katsotaan olevan väitetyn vahingon syynä (yhdistetyt asiat 63/72–69/72, Werhahn ym. v. neuvosto, tuomio 13.11.1973, Kok. 1973, s. 1229, 7 ja 8 kohta).

70 Kyseisessä määräyksessä ei myönnetä tämän asian osalta mitään päätösvaltaa parlamentille, joka voi kyseisen määräyksen nojalla osallistua ainoastaan neuvoa-antavana elimenä menettelyyn, jossa neuvosto antaa yksinään yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat asetukset, direktiivit ja päätökset.

71 Lausunto, jonka parlamentti tässä ominaisuudessaan antoi siitä käsiteltäväkseen saamastaan ehdotuksesta, joka oli asetuksen N:o 1637/98 taustalla, ei siis ollut luonteeltaan millään tavalla sitova.

72 Sama koskee niitä lausuntoja ja päätöslauselmia, jotka parlamentti olisi mahdollisesti joutunut antamaan niiden taloudellisten toimijoiden hyväksi, jotka harjoittivat toimintaansa muulla kuin banaanialalla. Koska tällaiset päätöslauselmat eivät ole sitovia, ne eivät olisi voineet synnyttää perusteltua luottamusta siihen, että neuvosto ja komissio seuraavat kyseisissä päätöslauselmissa esitettyä kantaa (yhdistetyt asiat 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 ja 10/84, Salerno ym. v. komissio ja neuvosto, tuomio 11.7.1985, Kok. 1985, s. 2523, 59 kohta), eivätkä päätöslauselmat siis olisi myöskään voineet synnyttää vastaavia velvoitteita kyseiselle kahdelle toimielimelle (ks. vastaavasti asia C-18/04 P, Krikorian ym. v. parlamentti, neuvosto ja komissio, määräys 29.10.2004, 33 kohta, ei ä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

73 Näin ollen on todettava, että neuvoston asetuksen N:o 1637/98 ja komission asetuksen N:o 2362/98 antaminen, jotka DSB totesi WTO-sopimusten vastaisiksi, ja se, ettei riidanalaista tuontijärjestelmää oletetusti saatettu näiden sopimusten mukaiseksi, ovat kumpikin seikkoja, joiden on katsottava kuuluvan yksinomaan neuvoston ja komission toimivaltaan.

74 Parlamentti ei siis näytä voineen myötävaikuttaa sellaisen sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymiseen, johon yhteisö voi joutua sen takia, että yhteisön banaanien tuontijärjestelmä on ristiriidassa WTO-sopimusten kanssa.

75 Näin ollen on hyväksyttävä parlamentin esittämä kanteen tutkimatta jättämistä koskeva oikeudenkäyntiväite ja jätettävä kanne tutkimatta sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan, eikä ole tarpeen lausua siitä kanteen tutkimatta jättämistä koskevasta perusteesta, jossa vedotaan siihen, että nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamispäivänä ei toimitettu valtuutusta, jonka nojalla Beamglow'n edustajalla olisi ollut oikeus toimia parlamenttia vastaan.

Väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia

Asianosaisten lausumat

76 Neuvoston ja komission mukaan kanne on jätettävä tutkimatta, koska siinä vedotaan joko siihen, että neuvosto ja komissio antoivat lainvastaisia säädöksiä, tai siihen, että nämä syyllistyivät laiminlyöntiin, joten neuvosto ja komissio eivät katso voivansa puolustautua asianmukaisesti. Lisäksi ne väittävät, että kanteessa ei osoiteta väitetyn vahingon olemassaoloa eikä luonnetta.

77 Kantaja puolestaan väittää, että kannekirjelmässä ilmoitetaan aiheutuneen vahingon arvioitu laajuus ja ne seikat, joiden avulla voidaan arvioida vahingon luonnetta ja laajuutta, ja että myöhemmin ilmoitetut seikat osoittavat pätevästi, että vahinko on todellinen ja varma.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

78 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävään menettelyyn kyseisen perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätään, että kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden mainintojen on oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tarvittaessa ratkaista kanteen tukeutumatta muihin tietoihin. Oikeusvarmuuden ja hyvän lainkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottaminen edellyttää, että kanteen perusteina olevat olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat ilmenevät ainakin pääpiirteittäin mutta silti johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi itse kannekirjelmän tekstistä.

79 Jotta nämä edellytykset täyttyisivät, kannekirjelmästä, jossa vaaditaan, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, sellaisten vahinkojen korvaamista, jotka yhteisön toimielinten väitetään aiheuttaneen, on ilmettävä seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä sekä kantajan riitauttama näiden toimielinten menettely että ne syyt, joiden perusteella kantaja katsoo, että tämän menettelyn ja vahingon, jonka hän väittää kärsineensä, välillä on syy-yhteys (asia T-113/96, Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. II-125, 29 ja 30 kohta).

80 Kuten kantajan argumenteista ilmenee, kantaja katsoo kärsineensä vahinkoa yhtäältä sen takia, että yhteisössä sovellettuun banaanien tuontijärjestelmään ei tehty sellaisia muutoksia, joilla tämä järjestelmä olisi voitu saattaa DSB:n asettamissa määräajoissa niiden sitoumusten mukaiseksi, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten nojalla, ja toisaalta sen takia, ettei yhteisö toteuttanut toimia, jotka olisivat suojanneet kantajaa Yhdysvaltain kaupallisilta vastatoimilta.

81 Kannekirjelmä sisältää näin ollen, toisin kuin vastaajat väittävät, sellaiset seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä se kantajan riitauttama vastaajien menettely, josta kantaja katsoo vahinkonsa aiheutuneen.

82 Kanteen perusteltavuutta koskevista vastaajien argumenteista sitä paitsi ilmenee, että vastaajat ovat voineet tehokkaasti valmistella puolustuksensa, joka koskee sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksiä. Tästä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi ratkaista nyt käsiteltävänä olevan kanteen täysin tietoisena asiakirja-aineistosta ja kontradiktorista periaatetta noudattaen.

83 Näin ollen on hylättävä se neuvoston ja komission väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaisuus

Asianosaisten lausumat

84 Neuvosto ja komissio eivät ole varmoja siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toimivaltainen lausumaan nyt käsiteltävänä olevasta vahingonkorvauskanteesta. Niiden mukaan lisätullin käyttöönotto johtui Amerikan yhdysvaltain hallituksen päätöksestä eikä yhteisön toimielimen toimesta. Niiden mukaan yhteisöjen tuomioistuinten toimivaltaisuus ei voi perustua pelkästään väitteeseen, jonka mukaan vahinko johtuu yhteisön toimielimen toimesta tai laiminlyönnistä.

85 Neuvoston ja komission mukaan yhteisöjen tuomioistuimet eivät voi tutkia yhteisön toimielintä vastaan nostettua vahingonkorvauskannetta silloin, kun toimi, josta vahingon väitetään aiheutuneen, on valtion itsenäisesti toteuttama (yhdistetyt asiat 89/86 ja 91/86, Étoile commerciale ja CNTA v. komissio, tuomio 7.7.1987, Kok. 1987, s. 3005, 18–20 kohta).

86 Kantaja puolestaan väittää, ettei sen nostama kanne koske Yhdysvaltain viranomaisten menettelyä vaan nimenomaan yhteisön menettelyä, koska yhteisö aiheutti lisätullin käyttöönoton eikä suojannut kantajaa siltä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

87 Yhteisöjen tuomioistuimilla on EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan määräysten nojalla toimivalta tutkia kanteet, joilla vaaditaan korvausta yhteisön toimielinten ja niiden henkilöstön tehtäviään suorittaessaan aiheuttamista vahingoista.

88 Käsiteltävänä olevassa asiassa kantaja vaatii korvausta vahingosta, jota se väittää kärsineensä yhtäältä siksi, että Amerikan yhdysvaltain viranomaiset korottivat kantajan tuotteista perimäänsä tuontitullia sen luvan mukaisesti, jonka DSB antoi sen jälkeen, kun yhteisössä sovellettu banaanien tuontijärjestelmä oli todettu WTO-sopimusten vastaiseksi, ja toisaalta siksi, että vastaajat eivät toteuttaneet yhteisön toimia suojaksi Yhdysvaltain kaupallisilta vastatoimilta.

89 Kanne perustuu näin ollen sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen, joka kantajan mukaan on syntynyt siksi, että kantajan vahinko aiheutui neuvoston ja komission antamista säännöksistä, jotka DSB katsoi WTO-sopimusten vastaisiksi, ja siksi, ettei yhteisö toteuttanut suojatoimia.

90 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen tutkimaan EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla nyt käsiteltävänä olevan vahingonkorvausvaatimuksen, jossa vastuun perusteena ei pidetä yksinomaan kansallisen elimen päätöstä, toisin kuin tilanteessa, josta oli kyse edellä 85 kohdassa mainituissa yhdistetyissä asioissa Étoile commerciale ja CNTA vastaan komissio annetussa tuomiossa, johon komissio vetoaa.

91 Yhteisön vastuun syntyminen tosin edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, että väitetty vahinko on luettavissa yhteisön toimielinten syyksi. Tässä on kuitenkin kyse aineellisesta edellytyksestä, jonka täyttyminen on tutkittava tarkastettaessa, että väitetty vahinko ja toimielinten menettely ovat keskenään riittävän suorassa syy-yhteydessä, ja jonka perusteella ei voida katsoa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelta puuttuu toimivalta, koska kerran väitetään, että vahinko on luettavissa yhteisön toimielinten syyksi.

92 Näin ollen on hylättävä ne neuvoston ja komission väitteet, joiden mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole toimivaltainen, eikä tämä vaikuta siihen arviointiin, joka tehdään neuvoston ja komission menettelyn ja väitetyn vahingon välisestä syy-yhteydestä, kun tutkitaan niiden edellytysten täyttymistä, jotka koskevat sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymistä.

93 Kanne on siis otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

94 Kantajan vahingonkorvausvaatimus perustuu siihen sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen, joka syntyy yhteisön elinten lainvastaisesta menettelystä. Kantaja on vedonnut myös siihen sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen, joka yhteisölle voi syntyä jopa tällaisen menettelyn puuttuessa (asia T-184/95, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 28.4.1998, Kok. 1998, s. II-667, 59 kohta; tämä tuomio pysytettiin muutoksenhaussa voimassa asiassa C-237/98 P, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, Kok. 2000, s. I-4549, 19 ja 53 kohta).

Yhteisön vastuu, joka syntyy sen elinten lainvastaisesta menettelystä

95 Ensiksi on syytä palauttaa mieleen, että kuten vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, EY 288 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa elintensä lainvastaisesta menettelystä ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielimet ovat menetelleet lainvastaisesti, vahinko on todella syntynyt ja kyseisen menettelyn ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057,

16 kohta; asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta ja asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta).

96 Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, koko kanne on hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia kyseisen vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 ja 81 kohta ja asia T-170/00, Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).

97 Lainvastaisen menettelyn, johon yhteisön toimielimen väitetään syyllistyneen, on merkittävä oikeusnormin, jonka tarkoituksena on antaa yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeistä rikkomista (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta).

98 Ratkaisevana kriteerinä, jonka perusteella tämän edellytyksen voidaan katsoa täyttyneen, on kyseessä olevan yhteisön toimielimen harkintavallalle asetettujen rajojen selvä ja vakava ylittäminen.

99 Jos tällä toimielimellä on harkintavaltaa vain hyvin vähän tai ei ollenkaan, jo pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen (yhdistetyt asiat T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99, Comafrica ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-1975, 134 kohta ja yhdistetyt asiat T-64/01 ja T-65/01, Afrikanische Frucht-Compagnie ja Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. neuvosto ja komissio, tuomio 10.2.2004, Kok. 2004, s. II-521, 71 kohta).

100 Kantajan vahingonkorvausvaatimus on tutkittava näiden huomautusten valossa.

Asianosaisten lausumat

— Lainvastaisuudet, joihin vastaajina olevien toimielinten väitetään syyllistyneen

101 Kantaja väittää, että koska vastaajat eivät saattaneet yhteisön banaanien tuontijärjestelmää WTO-sopimusten mukaiseksi, ne rikkoivat vuoden 1994 GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen määräyksiä sekä DSB:n suosituksia ja päätöksiä.

102 Kantajan mukaan se, ettei yhteisö pannut täytäntöön WTO-sopimusten mukaisia velvoitteitaan, petti sen perustellun luottamuksen, joka kantajalla oli myyntiinsä ja investointeihinsa Yhdysvalloissa, ja loukkasi oikeusvarmuuden periaatetta.

103 Kantajan mukaan yhteisö olisi taloudelliselta kannalta voinut pysyttää toimet, joilla olisi säilytetty yhteisön ja sen AKT-kumppanien väliselle banaanikaupalle edulliset olosuhteet, joko rahoittamalla ne yleisestä talousarviostaan DSU:n 22 artiklan 2 kohdan nojalla neuvotellun hyvityksen yhteydessä tai maksattamalla muilla toimialoilla ne vastatoimet, jotka Amerikan yhdysvallat toteutti yhteisön menettelyn takia nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

104 Kantaja kuitenkin katsoo, että tällainen AKT-maiden banaanintuottajien suojaamisesta aiheutuneiden kustannusten siirto muille toimialoille ei ollut tarpeellista eikä asianmukaista. Yhteisön olisi pitänyt ryhtyä varotoimiin sen välttämiseksi, että kantajalle aiheutuu vahinkoa yhteisön päätöksestä olla välittämättä kansainvälisistä velvoitteistaan.

105 Kantajan mukaan yhteisö näin ollen loukkasi poliittisella valinnallaan suhteellisuusperiaatetta sekä kantajan perusoikeutta elinkeinon harjoittamiseen ja oikeutta omaisuudensuojaan.

106 Vastaajat väittävät, että kantaja ei ole osoittanut väittämänsä laiminlyönnin luonnetta eikä sisältöä eikä myöskään sen toimimisvelvollisuuden perustaa, jota kantaja väittää vastaajien laiminlyöneen.

107 Vastaajien mukaan WTO:n jäsenet toimivat lainmukaisesti, kun ne sen ristiriidan lopettamiseksi, jossa DSB on todennut kyseessä olevan toimenpiteen olevan WTO:n sääntöjen kanssa, palauttavat keskinäiset myönnytyksensä siihen tasapainoon, joka on riidanalaisen toimenpiteen takia rikkoutunut, käyttämällä tähän jotakin DSU:n mukaista keinoa.

108 Vastaajien mukaan yhteisö ei käsiteltävänä olevassa asiassa voinut muuta kuin noudattaa kaikkia kansainvälisiä velvoitteitaan ryhtymällä neuvotteluihin ja ehdottamalla banaanien YMJ:n muuttamista. Vastaajien mukaan nämä muutokset sisällytettiin tarkistettuun banaanien YMJ:hin asetuksella N:o 216/2001 ja tiettyjen ohjeellisten määrien ja toimijakohtaisten enimmäismäärien vahvistamisesta banaanien tuontia yhteisöön koskevien todistusten antamiseksi tariffikiintiöiden ja perinteisten AKT-banaanien määrien osana vuoden 2001 toisena vuosineljänneksenä 27 päivänä helmikuuta 2001 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 395/2001 (EYVL L 58, s. 11).

109 Vastaajien mukaan perusteltua luottamusta suojataan ainoastaan lainmukaisesti yhteisön oikeuden nojalla luoduissa tilanteissa ja suhteissa, eivätkä kantajan ja tämän yhdysvaltalaisten asiakkaiden väliset suhteet kuulu tällaisen suojan soveltamisalaan. WTO:n jäsenten keskinäisten myönnytysten perusteella ei missään tapauksessa voida luottaa pysyvään pääsyyn tietyille kansallisille markkinoille. Yhteisön toimielimet eivät koskaan antaneet kantajalle mitään nimenomaisia takeita tavasta, jolla yhteisö noudattaisi DSB:n päätöksiä ja suosituksia.

110 Vastaajat eivät ymmärrä, miten suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta sekä kantajan elinkeinovapautta tai oikeutta omaisuudensuojaan olisi voitu loukata riippumatta mistään WTO:n sääntöjen rikkomisesta.

111 Vastaajien mukaan kantaja ei pidä suhteettomana itse banaanien tuontijärjestelmää vaan päätöstä sietää sitä, että Amerikan yhdysvallat peruutti myönnytyksiä, vaikka vastaajien mukaan yhteisö ei voinut toimia muulla tavalla.

112 Lopuksi vastaajat väittävät, että kantajan elinkeinovapaudelle aiheutuneet rajoitukset johtuivat Amerikan yhdysvaltain tullimyönnytysten peruuttamisesta eivätkä banaanien YMJ:n hyväksymisestä.

— Niiden normien oikeudellinen luonne, joita vastaajien väitetään rikkoneen

113 Kantaja väittää, että koska GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen rikotuilla säännöillä vähennetään WTO:n jäsenten välisen kaupan esteitä ja annetaan siten yrityksille mahdollisuus käydä vapaampaa kauppaa, kyseisillä säännöillä myönnetään yksityisille oikeuksia, ja niin tehdään myös DSB:n suosituksilla ja päätöksillä, joissa täsmennetään WTO-sopimusten sisältöä. Kantajan mukaan luonteeltaan samanlaisina on pidettävä luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita ja suhteellisuusperiaatetta sekä kantajan elinkeinovapautta ja oikeutta omaisuudensuojaan.

114 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa yhteisön toimen lainmukaisuutta WTO-sopimuksiin nähden silloin, kun yhteisön tarkoituksena on ollut, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, panna täytäntöön sellainen erityinen velvoite, jonka yhteisö on hyväksynyt WTO:n yhteydessä.

115 Vastaajat puolestaan väittävät, että WTO:n sääntöihin tai DSB:n suosituksiin ei voida vedota yhteisön toimielimen toimen tai laiminlyönnin sellaisen lainvastaisuuden osoittamiseksi, joka johtuu WTO:n elinten päätöksistä ja yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännöstä.

116 Kysymys siitä, ovatko GATT-sopimuksen ja GATS-sopimuksen määräykset omiaan antamaan yksityisille oikeuksia, on vastaajien mukaan siis merkityksetön, koska kantaja ei voi vedota kyseisiin oikeuksiin.

117 Lisäksi vastaajat väittävät, että DSB:n päätöksellä ei voi olla yhteisön oikeusjärjestyksessä laajempia vaikutuksia kuin niillä WTO-sopimusten määräyksillä, joihin tällainen päätös perustuu.

— Väitettyjen rikkomisten vakavuus

118 Kantaja väittää, että yhteisö on selvästi ylittänyt ne rajat, jotka WTO-sopimuksissa määritetään yhteisölle annetuille keinoille mukauttaa banaanien tuontijärjestelmäänsä. Kantajan mukaan WTO:n sääntöjen pitkäkestoiset ja toistuvat rikkomiset merkitsevät yhteisön harkintavallalle asetettujen rajojen selvää ja vakavaa ylittämistä.

119 Kantajan mukaan tämän seurauksena loukataan selvästi ja vakavasti kantajan perusteltua luottamusta ja suhteellisuusperiaatetta sekä kantajan elinkeinovapautta ja oikeutta omaisuudensuojaan.

120 Neuvosto ja komissio kiistävät, että ne olisivat selvästi ja vakavasti ylittäneet harkintavaltansa rajat, kun ne päättivät ratkaista riidan hyväksymällä uuden banaanien YMJ:n.

121 Neuvoston ja komission mukaan WTO:n jäsenellä ei ole velvollisuutta soveltaa sanatarkasti paneelin tai valituselimen päätelmiä, vaan sillä on niiden täytäntöönpanemiseksi käytössään eri ratkaisuja.

122 Neuvosto ja komissio väittävät, että paneeli, joka katsoi DSU:n 21 artiklan 5 kohdan nojalla, että asetuksilla N:o 1637/98 ja N:o 2362/98 säädetyn banaanien tuontijärjestelmän tietyt seikat olivat WTO:n sääntöjen vastaisia, ehdotti kolmea ratkaisua kyseisen järjestelmän saattamiseksi näiden sääntöjen mukaiseksi, mikä on osoituksena yhteisön harkintavallan laajuudesta ja vaikeudesta laatia WTO:n sääntöjen mukaista lainsäädäntöä.

123 Neuvosto ja komissio väittävät, että koska yhteisön ei voida katsoa olevan vastuussa suvereenin kolmannen valtion toimista, sen ei voida katsoa loukanneen vakavasti suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta ja elinkeinovapautta.

124 Neuvoston ja komission mukaan lainsäädäntätoiminta ei saa estyä odotettavissa olevien vahingonkorvauskanteiden vuoksi aina silloin, kun yhteisön on yleisen edun vuoksi ryhdyttävä lainsäädäntätoimiin, jotka saattavat loukata yksityisten etuja (yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du Pêcheur ja Factortame, tuomio 5.3.1996, Kok. 1996, s. I- 1029, 45 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

— Esikysymys siitä, voidaanko WTO:n sääntöihin vedota

125 Ennen yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuuden tutkimista on ratkaistava kysymys siitä, seuraako WTO-sopimuksista yhteisön oikeussubjekteille oikeus vedota näihin sopimuksiin tuomioistuimissa yhteisön lainsäädännön pätevyyden riitauttamiseksi, jos DSB on todennut, että sekä kyseinen lainsäädäntö että yhteisön myöhemmin muun muassa WTO:n sääntöjen noudattamiseksi antama lainsäädäntö ovat ristiriidassa näiden sääntöjen kanssa.

126 Väittäessään, että vastaajat rikkoivat WTO:n sääntöjä, kantaja vetoaa pacta sunt servanda -periaatteeseen, joka tosiaankin kuuluu niihin oikeussääntöihin, joita yhteisön toimielinten on toimivaltaansa käyttäessään noudatettava, koska se on jokaisen oikeusjärjestyksen ja erityisesti kansainvälisen oikeuden perusperiaate (asia C-162/96, Racke, tuomio 16.6.1998, Kok. 1998, s. I-3655, 49 kohta).

127 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan voida tehokkaasti vedota pacta sunt servanda -periaatteeseen vastaajina olevia toimielimiä vastaan, koska vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan WTO-sopimukset eivät luonteensa ja rakenteensa vuoksi lähtökohtaisesti kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuimet valvovat yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuutta (asia C-149/96, Portugali v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395, 47 kohta; asia C-307/99, OGT Fruchthandelsgesellschaft, määräys 2.5.2001, Kok. 2001, s. I-3159, 24 kohta; yhdistetyt asiat C-27/00 ja C-122/00, Omega Air ym., tuomio 12.3.2002, Kok. 2002, s. I-2569, 93 kohta; asia C-76/00 P, Petrotub ja Republica v. neuvosto, tuomio 9.1.2003, Kok. 2003, s. I-79, 53 kohta ja asia C-93/02 P, Biret International v. neuvosto, tuomio 30.9.2003, Kok. 2003, s. I-10497, 52 kohta).

128 On nimittäin todettava yhtäältä, että WTO:n perustamissopimus perustuu vastavuoroisuuteen ja keskinäisiin etuihin, jotka erottavat sen yhteisön ja kolmansien valtioiden välisistä sopimuksista, jotka perustuvat tietynlaiseen velvoitteiden epätasapainoon. On selvää, että jotkin yhteisön tärkeimmistä kauppakumppaneista eivät pidä WTO-sopimuksia sellaisina normeina, joihin nähden niiden lainkäyttöelinten olisi valvottava näiden kauppakumppanien sisäisen oikeuden säännösten lainmukaisuutta. Yhteisön toimielinten toiminnan lainmukaisuuden valvonta kyseisiin normeihin nähden saattaisi siis johtaa WTO:n sääntöjä sovellettaessa sellaiseen epätasapainoon, jolla yhteisön lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin sellainen liikkumavara, joka on yhteisön kauppakumppaneiden vastaavien elinten käytettävissä (edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 42–46 kohta).

129 Toisaalta on todettava, että jos lainkäyttöelimille asetettaisiin velvollisuus jättää soveltamatta WTO-sopimusten kanssa ristiriidassa olevia sisäisen oikeuden säännöksiä, tästä seuraisi, että sopimuspuolten lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin DSU:n 22 artiklan mukainen mahdollisuus löytää edes väliaikainen neuvotteluratkaisu keskinäisesti hyväksyttävään hyvitykseen pääsemiseksi (edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 39 ja 40 kohta).

130 Tästä seuraa, että vastaajina olevien toimielinten toimesta johtuvasta WTO:n sääntöjen mahdollisesta rikkomisesta ei lähtökohtaisesti ole omiaan seuraamaan sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta (asia T-18/99, Cordis v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-913, 51 kohta; asia T-30/99, Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-943, 56 kohta ja asia T-52/99, T. Port v. komissio, tuomio 20.3.2001, Kok. 2001, s. II-981, 51 kohta).

131 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi valvottava vastaajina olevien toimielinten menettelyn lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden vain, jos yhteisön tarkoituksena on ollut panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksymänsä erityinen velvoite tai jos yhteisön toimenpiteessä nimenomaisesti viitataan WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vuoden 1947 GATT-sopimuksen osalta asia

70/87, Fediol v. komissio, tuomio 22.6.1989, Kok. 1989, s. 1781, Kok. Ep. X, s. 79, 19–22 kohta ja asia C-69/89, Nakajima v. neuvosto, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2069, Kok. Ep. XI, s. I-161, 31 kohta sekä WTO-sopimusten osalta edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 49 kohta ja edellä 127 kohdassa mainittu asia Biret International v. neuvosto, tuomion 53 kohta).

132 On kuitenkin katsottava, että vaikka DSB olisikin päätöksellään todennut jonkin jäsenen toteuttamat toimet WTO:n sääntöjen vastaisiksi, kumpaakaan kyseisistä poikkeuksista ei voida soveltaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

— Poikkeus, joka koskee aikomusta panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite

133 Kun yhteisö sitoutui DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen jälkeen noudattamaan WTO:n sääntöjä, sen tarkoituksena ei ollut hyväksyä WTO:n yhteydessä sellaista erityistä velvoitetta, jolla voitaisiin perustella poikkeus siihen, ettei WTO:n sääntöihin voida vedota yhteisöjen tuomioistuimissa, ja jonka nojalla yhteisöjen tuomioistuimet voisivat valvoa yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuutta kyseisiin sääntöihin nähden.

134 On totta, että vuoden 1947 GATT-sopimukseen verrattuna DSU:lla on vahvistettu riitojenratkaisujärjestelmää, erityisesti paneeliraporttien hyväksymisen osalta.

135 DSU:n 3 artiklan 7 kohdassa korostetaan näin ollen sitä, että riitojenratkaisujärjestelmän ensimmäisenä tavoitteena on tavallisesti niiden toimenpiteiden poistaminen, jotka on todettu WTO-sopimusten määräysten vastaisiksi. DSU:n 22 artiklan 1 kohdassa pidetään samoin ensisijaisena sitä, että suositus toimenpiteen saattamiseksi WTO-sopimusten mukaiseksi pannaan kokonaan täytäntöön.

136 Lisäksi DSU:n 17 artiklan 14 kohdassa määrätään, että riidan osapuolet hyväksyvät ehdoitta valituselimen raportin, jonka DSB on hyväksynyt, kuten se on tehnyt nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. DSU:n 22 artiklan 7 kohdassa täsmennetään, että riidan osapuolet hyväksyvät lopulliseksi välimiehen päätöksen, jossa määritellään myönnytysten peruutuksen taso.

137 DSU:ssa kuitenkin joka tapauksessa varataan tärkeä sija riidan osapuolina olevien WTO:n jäsenten välisille neuvotteluille (edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 36–40 kohta).

138 Näin ollen DSU:ssa tarjotaan riidan osapuolena olevalle WTO:n jäsenelle useita tapoja panna täytäntöön sellainen DSB:n suositus tai päätös, jossa toimenpide katsotaan WTO:n sääntöjen vastaiseksi.

139 Jos tällaista toimenpidettä ei voida heti peruuttaa, DSU:n 3 artiklan 7 kohdan mukaan on mahdollista myöntää vahinkoa kärsineelle jäsenelle hyvitystä tai antaa tälle lupa peruuttaa myönnytysten soveltaminen tai muiden velvoitteiden täytäntöönpano väliaikaisesti ja siihen asti, kunnes kyseisten sääntöjen vastainen toimenpide on peruutettu (ks. edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 37 kohta).

140 DSU:n 22 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos WTO:n jäsen jättää noudattamatta velvollisuuttaan panna DSB:n suositukset ja päätökset täytäntöön sille asetetussa määräajassa, tällaisen jäsenen on pyydettäessä ja viimeistään määräajan päätyttyä ryhdyttävä neuvotteluihin kantelun tehneen jäsenen kanssa keskinäisesti hyväksyttävän hyvityksen löytämiseksi.

141 Ellei tyydyttävästä hyvityksestä ole sovittu 20 päivän kuluessa sen DSU:n 21 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymisestä, joka on asetettu WTO:n sääntöjen noudattamiseksi, kantelun tehnyt osapuoli voi pyytää DSB:ltä lupaa peruuttaa kyseiseltä jäseneltä WTO-sopimusten mukaisia myönnytyksiä tai muita velvoitteita.

142 Riidan osapuolten välisille neuvotteluille on joka tapauksessa varattu tärkeä sija myös sen määräajan päätyttyä, joka on asetettu WTO:n sääntöjen kanssa ristiriitaiseksi todetun toimenpiteen saattamiseksi näiden sääntöjen mukaiseksi, ja myös niiden toimien sallimisen ja toteuttamisen jälkeen, joilla myönnetään hyvitystä tai peruutetaan myönnytyksiä DSU:n 22 artiklan 6 kohdan nojalla.

143 DSU:n 22 artiklan 8 kohdassa korostetaan näin ollen myönnytysten tai muiden velvoitteiden peruuttamisen väliaikaisuutta ja todetaan tällaisen peruuttamisen olevan voimassa vain niin kauan "kunnes liitesopimuksen kanssa ristiriidassa oleva toimenpide on poistettu tai kunnes jäsen, jonka on täytäntöönpantava suositukset ja päätökset, tarjoaa ratkaisun etujen mitätöimiselle tai loukkaukselle tai kunnes keskinäisesti tyydyttävä ratkaisu on saavutettu".

144 Samassa 8 kohdassa määrätään vielä, että DSB:n on 21 artiklan 6 kohdan mukaisesti jatkuvasti valvottava hyväksyttyjen suositusten tai päätösten täytäntöönpanoa.

145 Kun on erimielisyyttä DSB:n suositusten ja päätösten noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden yhdenmukaisuudesta, tällaiset riidat ratkaistaan DSU:n 21 artiklan 5 kohdan mukaan "turvautumalla näihin riitojenratkaisumenettelyihin", mihin kuuluu myös se, että riidan osapuolet pyrkivät neuvotteluratkaisuun.

146 DSU:n mukaiset riitojenratkaisumenetelmät eivät loppuneet sen määräajan päättymiseen, jonka DSB oli asettanut yhteisölle tämän soveltaman banaanien tuontijärjestelmän saattamiseksi DSB:n 25.9.1997 tekemän päätöksen mukaiseksi, eivätkä kyseiset menetelmät loppuneet myöskään siihen 9.4.1999 tehtyyn päätökseen, jolla DSB:n välimiehet totesivat nimenomaisesti, että asetuksilla N:o 1637/98 ja N:o 2362/98 perustettu uusi banaanien tuontijärjestelmä oli ristiriidassa WTO-sääntöjen kanssa.

147 Tässä suhteessa on katsottava, että vastaajina olevien toimielinten menettelyn lainmukaisuuden valvonta yhteisöjen tuomioistuimissa WTO:n sääntöihin nähden voisi heikentää yhteisön neuvottelijoiden asemaa etsittäessä riitaan keskinäisesti hyväksyttävää ja WTO:n sääntöjen mukaista ratkaisua.

148 Näin ollen on todettava, että jos lainkäyttöelimille asetettaisiin velvollisuus jättää soveltamatta WTO-sopimusten kanssa ristiriidassa olevia sisäisen oikeuden säännöksiä, tästä seuraisi, että sopimuspuolten lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoelimiltä poistettaisiin muun muassa DSU:n 22 artiklan mukainen mahdollisuus löytää edes väliaikainen neuvotteluratkaisu (edellä 127 kohdassa mainittu asia Portugali v. neuvosto, tuomion 40 kohta).

149 Neuvosto sitä paitsi jatkoi keskenään ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittamista, kun se asetuksellaan N:o 216/2001 muutti uudelleen banaanien tuontijärjestelmää. Asetuksen N:o 216/2001 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa viitataan näin ollen niihin lukuisiin ja tiiviisiin yhteyksiin, joita pidettiin, jotta muun muassa voitaisiin "ottaa huomioon —— erityisryhmän päätelmät", ja sen toisessa perustelukappaleessa todetaan, että uudella suunnitellulla tuontijärjestelmällä voidaan parhaiten taata sekä "[banaanien YMJ:n] tavoitteiden toteutuminen yhteisön tuotannon ja kulutuskysynnän osalta" että "maailmankaupan sääntöjen noudattaminen".

150 Loppujen lopuksi Amerikan yhdysvallat suostui 11.4.2001 tehdyssä yhteisymmärryspöytäkirjassa peruuttamaan väliaikaisesti lisätullinsa kantamisen sen vastineeksi, että yhteisö sitoutui ottamaan banaanien tuonnissa käyttöön yksinomaan tariffeihin perustuvan järjestelmän viimeistään 1.1.2006.

151 Tällainen tulos olisi kuitenkin voinut vaarantua, jos yhteisöjen tuomioistuimet olisivat valvoneet vastaajina olevien toimielinten tuolloisen menettelyn lainmukaisuutta WTO:n sääntöihin nähden, jotta kantajalle aiheutunut vahinko voidaan korvata.

152 Tämän osalta on todettava, että kuten Amerikan yhdysvallat nimenomaisesti korosti, 11.4.2001 tehty yhteisymmärryspöytäkirja ei sellaisenaan ole DSU:n 3 artiklan 6 kohdassa tarkoitettu keskinäisesti hyväksytty ratkaisu ja että kysymys DSB:n suositusten ja päätösten täytäntöönpanosta yhteisössä pysyi 12.7.2001, eli nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamisen jälkeen, DSB:n kokouksen asialistalla.

153 Tästä seuraa, että kun vastaajina olevat toimielimet muuttivat yhteisön riidanalaista banaanien tuontijärjestelmää, niiden tarkoituksena ei ollut panna täytäntöön niistä WTO:n säännöistä johtuvia erityisiä velvoitteita, joiden kanssa DSB oli katsonut kyseisen järjestelmän olevan ristiriidassa.

154 Tämän osalta on lisäksi todettava, että kuten asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osan perustelukappaleista ilmenee, neuvosto on käsiteltävänä olevassa asiassa pyrkinyt DSU:n mukaisia eri riitojenratkaisumenetelmiä käyttämällä sovittamaan yhteen ne kansainväliset sitoumukset, jotka yhteisöllä on sekä WTO:n yhteydessä että

neljännen Lomén yleissopimuksen muihin allekirjoittajiin nähden, säilyttäen kuitenkin samalla banaanien YMJ:n tavoitteet.

155 Tämän pyrkimyksen vahvistaa asetuksella N:o 1637/98 muutetun asetuksen N:o 404/93 20 artiklan e alakohta. Kun tässä artiklassa täsmennetään, että komissio on toimivaltainen antamaan säännökset asetuksen N:o 404/93 IV osaston soveltamiseksi, joka koskee kolmansien maiden kanssa käytävän banaanikaupan järjestelmää, ja että näihin säännöksiin kuuluvat niiden velvoitteiden noudattamisen edellyttämät toimenpiteet, jotka johtuvat yhteisön EY 300 artiklan mukaisesti tekemistä sopimuksista, kyseinen artikla käsittää kaikki yleissopimuksissa tehdyt sitoumukset, eikä siinä pidetä ensisijaisina niitä velvoitteita, jotka yhteisöllä on WTO-sopimusten yhteydessä.

156 Yhteisön lainsäätäjä varaa lisäksi itselleen asetuksen N:o 1637/98 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa nimenomaisesti mahdollisuuden tarkastella tämän asetuksen toimintaa riittävän koeajanjakson päätyttyä.

— Poikkeus, joka koskee nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin

157 Asetuksella N:o 404/93 toteutetun ja sittemmin muutetun banaanien YMJ:n osalta ei voida katsoa, että siinä viitattaisiin nimenomaisesti WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (ks. vastaavasti edellä 127 kohdassa mainittu asia OGT Fruchthandelsgesellschaft, määräyksen 28 kohta).

158 Erityisesti on todettava, että banaanien tuontijärjestelmän muuttamisesta annettujen eri asetusten johdanto-osista ei ilmene, että yhteisön lainsäätäjä olisi viitannut WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin, kun se pyrki saattamaan tämän järjestelmän näiden sopimusten mukaiseksi.

159 Asetus N:o 2362/98 ei näin ollen sisällä mitään nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin (edellä 130 kohdassa mainittu asia Cordis v. komissio, tuomion 59 kohta; edellä 130 kohdassa mainittu asia Bocchi Food Trade International v. komissio, tuomion 64 kohta ja edellä 130 kohdassa mainittu asia T. Port v. komissio, tuomion 59 kohta).

160 Tästä seuraa, että vaikka DSB totesikin kyseessä olevan yhteisön järjestelmän WTO:n sääntöjen vastaiseksi, nämä säännöt eivät nyt käsiteltävässä asiassa ole minkään sellaisten erityisten velvoitteiden perusteella, jotka yhteisö olisi pyrkinyt panemaan täytäntöön, eivätkä myöskään minkään tiettyihin määräyksiin tehdyn nimenomaisen viittauksen perusteella sellaisia normeja, joihin nähden toimielinten menettelyn lainmukaisuutta voidaan arvioida.

161 Edellä esitetystä seuraa, että kantaja ei voi väittää vahingonkorvausvaatimuksensa kannalta tehokkaasti, että kyseessä oleva neuvoston ja komission menettely oli WTO:n sääntöjen vastainen.

162 Kantajan väitteet luottamuksensuojan, oikeusvarmuuden periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamisesta sekä omaisuudensuojaa koskevan oikeuden ja

elinkeinovapauden loukkaamisesta perustuvat kaikki siihen olettamaan, että vastaajina olevien toimielinten väitetty menettely oli WTO:n sääntöjen vastaista.

163 Koska nämä säännöt eivät kuulu niihin sääntöihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuimet valvovat yhteisön toimielinten menettelyn lainmukaisuutta, myös kyseiset väitteet on hylättävä.

164 Tästä seuraa, että vastaajina olevien toimielinten menettelyä ei voida katsoa lainvastaiseksi, eikä ole tarpeen tutkia kantajan väitteitä niiden normien ja periaatteiden oikeudellisesta luonteesta, joita kantaja väittää rikotun ja loukatun, eikä myöskään väitteitä niiden rikkomisen ja loukkaamisen oletetusta vakavuudesta.

165 Lopuksi on todettava, että kantaja ei ole osoittanut niiden suojatoimien luonnetta eikä perustaa, jotka se väittää vastaajina olevien toimielinten jättäneen toteuttamatta kantajan hyväksi.

166 Yhteisö on kuitenkin vastuussa yhteisön toimielinten laiminlyönneistä vain, jos toimielimet ovat laiminlyöneet yhteisön säännöksestä johtuvaa lainmukaista toimimisvelvollisuutta (edellä 79 kohdassa mainittu asia Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio, tuomion 56 kohta).

167 Koska vastaajina olevien toimielinten väitetyn menettelyn lainvastaisuutta ei voida näyttää toteen, yksi niistä kolmesta kumulatiivisesta edellytyksestä jää täyttymättä,

jotka on asetettu sille sopimussuhteen ulkopuoliselle yhteisön vastuulle, joka syntyy yhteisön elinten lainvastaisesta menettelystä.

168 Näin ollen tähän vastuujärjestelmään perustuva kantajan vahingonkorvauskanne on hylättävä, eikä tässä yhteydessä ole tarpeen tutkia, täyttyvätkö kaksi muuta edellytystä, jotka koskevat yhtäältä sitä, että vahinko on tosiasiallisesti syntynyt, ja toisaalta sitä, että väitetyn menettelyn ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia C-257/98 P, Lucaccioni v. komissio, tuomio 9.9.1999, Kok. 1999, s. I-5251, 14 kohta ja asia T-220/96, EVO v. neuvosto ja komissio, tuomio 24.4.2002, Kok. 2002, s. II-2265, 39 kohta).

Yhteisön vastuu, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti

Sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun periaate, kun yhteisön elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti

— Asianosaisten lausumat

169 Kantaja väittää, että yhteisön poliittinen päätös tukea banaanialan toimijoita loukkasi julkisia velvoitteita koskevaa hallintosubjektien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta niiden yhteisön yritysten muodostaman erityisryhmän kustannuksella, jotka kärsivät suhteettomasti lisätullista, jota Yhdysvallat kantoi näiden yritysten harjoittamasta tuonnista Yhdysvaltoihin.

170 Vastaajina olevat toimielimet huomauttavat siitä, että yhteisöjen tuomioistuimet eivät ole vielä koskaan katsoneet yhteisön olevan sopimussuhteen ulkopuolisessa

vastuussa silloin, kun sen elimet eivät ole toimineet lainvastaisesti, ja että tällaisen vastuun syntymisen edellytykset eivät missään tapauksessa täyty nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

171 Kun yhteisön toimielinten syyksi luettavan menettelyn lainvastaisuus on jäänyt näyttämättä toteen, kuten on käynyt käsiteltävänä olevassa asiassa, tästä ei seuraa, että ne yritykset, joiden on taloudellisten toimijoiden ryhmänä vastattava suhteettomasta osuudesta vientimarkkinoille pääsyn rajoittamisesta aiheutuvista rasituksista, eivät missään tapauksessa voi saada hyvitystä sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun perusteella (ks. vastaavasti asia 81/86, De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.9.1987, Kok. 1987, s. 3677, Kok. Ep. IX, s. 167, 17 kohta).

172 On nimittäin todettava, että EY 288 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisölle tässä määräyksessä asetettu velvollisuus korvata toimielintensä aiheuttama vahinko perustuu "jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin yleisiin periaatteisiin", eikä siinä näin ollen rajoiteta näitä periaatteita koskemaan vain sitä sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta, joka syntyy kyseisten toimielinten lainvastaisesta menettelystä.

173 Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevissa kansallisissa lainsäädännöissä annetaan yksityisille mahdollisuus, vaikkakin vaihtelevasti, saada tuomioistuimissa tietyillä aloilla ja eri menettelysääntöjen mukaisesti korvausta tietyistä vahingoista silloinkin, kun vahingon aiheuttaja ei ole toiminut lainvastaisesti.

174 Mikäli vahinko on aiheutunut sellaisesta yhteisön toimielinten menettelystä, jonka lainvastaisuutta ei ole näytetty toteen, yhteisö voi joutua sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen silloin, kun seuraavat edellytykset täyttyvät kumulatiivisesti: vahinko on todella syntynyt, vahingon ja yhteisön toimielinten menettelyn välillä on syy-yhteys ja kyseessä oleva vahinko on epätavallinen ja erityinen (ks. edellä 94 kohdassa mainittu asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, 19 kohta).

175 Näin ollen on tutkittava, täyttyvätkö nämä kolme edellytystä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

Todellinen ja varma vahinko

— Asianosaisten lausumat

176 Kantaja väittää kärsineensä raskaita tappioita Yhdysvaltain markkinoille tekemiensä investointien, yhdysvaltalaiselle jakelijalle maksettujen palkkioiden sekä maksettujen asianajopalkkioiden ja tuontitullien osalta.

177 Yhteisön lainvastainen menettely aiheutti kantajalle myös merkittävää tulon menetystä, koska kantaja menetti joitakin sopimuksia ja koska kantajan myynti oli vähäisempää kuin mitä kantaja oli ennen Yhdysvaltain sanktioiden käyttöönottoa ennakoinut.

178 Vastaajat puolestaan väittävät, että kantaja ei ole esittänyt mitään objektiivisesti tarkistettavissa olevaa näyttöä harjoittamansa toiminnan vähentymisestä ja tulon menetyksestä.

179 Vastaajien mukaan kantaja ei osoita, että sen oli mahdotonta tasoittaa tappioitaan esimerkiksi korottamalla tuotteidensa hintaa tai suuntaamalla vientitoimintaansa muualle. Vastaajien mukaan kantaja ei selitä mitenkään niitä toimia, joita sen oli mahdollista toteuttaa tappioidensa lieventämiseksi.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

180 Neuvosto ja komissio eivät kiistä, että kantajalle olisi lähtökohtaisesti aiheutunut todellista ja varmaa vahinkoa sen takia, että Yhdysvallat alkoi periä lisätullia yhteisöstä peräisin olleiden taitettavien laatikoiden, rasioiden ja koteloiden tuonnista.

181 Erityisesti on todettava, että kun vastaajat väittävät kantajan jättäneen osoittamatta, että sen oli mahdotonta tasoittaa tappioitaan korottamalla hintojaan tai suuntaamalla vientitoimintaansa muualle, ja jättäneen selittämättä mitenkään niitä toimia, joita sen oli mahdollista toteuttaa vahinkonsa rajoittamiseksi, vastaajat myöntävät implisiittisesti, että kantajalle välttämättä aiheutui vähintäänkin liiketaloudellista vahinkoa, koska sen tuotteet kiistatta kallistuivat Yhdysvaltain markkinoilla Yhdysvaltain alettua odottamatta kantaa tuonnista 100 prosentin arvotullia.

182 Komission esittämät tilastot sitä paitsi tukevat kantajan väitteitä, koska ne osoittavat kiistatta, että yhteisöstä peräisin olleiden taitettavien laatikoiden, rasioiden ja koteloiden tuonti Yhdysvaltoihin väheni kokonaisarvoltaan tuntuvasti.

183 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajan kärsimän vahingon todellisuutta ja varmuutta koskeva edellytys täyttyy.

Aiheutuneen vahingon ja vastaajina olevien toimielinten menettelyn välinen syy-yhteys

— Asianosaisten lausumat

184 Kantaja katsoo, että Yhdysvaltain tuontitullien korotus johtuu suoraan vastaajina olevien toimielinten menettelystä, koska Yhdysvallat vain käytti sille WTO-sopimuksissa myönnettyä oikeutta.

185 Kantaja väittää, että koska neuvosto ja komissio tiesivät menettelynsä seuraukset, ne eivät voi pätevästi väittää, ettei Yhdysvaltain lisätulli seurannut niiden menettelystä objektiivisesti ja ennakoitavasti.

186 Kantajan mukaan kyse ei ole siitä, oliko Amerikan yhdysvalloilla velvollisuus asettaa lisätulli tai mahdollisuus valita sen toteuttamistavat, vaan kyse on ainoastaan sen selvittämisestä, toteuttiko se kyseiset toimet vastaajina olevien toimielinten menettelyn takia ja loiko tämä menettely kyseisten toimien toteuttamisen kannalta tarpeelliset edellytykset. Amerikan yhdysvaltain harkintaan jääneet seikat eivät siis kantajan mukaan riittäneet katkaisemaan syy-yhteyttä.

187 Vastaajina olevat toimielimet palauttavat mieleen, että sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun perusteella ei voida vaatia, että on korvattava mikä tahansa vahingollinen, vaikka kaukainenkin, seuraus, joka aiheutuu yhteisön toimielinten menettelystä.

188 Vastaajat väittävät, että Yhdysvaltain tullien korotuksen ja yhteisön toimielinten menettelyn välisenä aikana DSB antoi useita ratkaisuja ja että Yhdysvallat teki itsenäisiä ja yksipuolisia päätöksiä. Vastaajat katsovat toisin sanoen, että Yhdysvaltain toimet eivät olleet sellainen seuraus, joka olisi voitu objektiivisesti ennakoida yhteisön tavanomaisessa toiminnassa.

189 Vastaajien mukaan ei ollut ollenkaan selvää, että Yhdysvaltain hallitus reagoisi paneeliraportteihin ottamalla lisätullin käyttöön. Vastaajien mukaan Yhdysvallat oli pyytänyt myönnytysten peruuttamiseen lupaa jo ennen kuin lopullisesti katsottiin, että asetukset N:o 1637/98 ja N:o 2362/98 ovat WTO:n sääntöjen vastaisia.

190 Vastaajien mukaan Yhdysvaltain hallitus päätti täysin itsenäisesti periä lisätullia kantajan tuotteista, eikä yhteisö voinut vaikuttaa tähän valintaan. Vastaajat väittävät samoin, että Yhdysvaltain soveltamien tullien taso oli Yhdysvaltain hallituksen vapaasti vahvistama.

191 Vastaajat väittävät, että vaikka oletettaisiinkin, että Amerikan yhdysvaltain toteuttama myönnytysten peruutus oli ennakoitavissa, yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla ei missään tapauksessa olisi voitu ennakoida, että Amerikan yhdysvallat päättäisi periä lisätulliaan juuri kantajan tuotteiden tuonnista.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

192 Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin periaatteisiin, joihin EY 288 artiklan toisessa kohdassa viitataan, ei voida vedota sellaisen väitteen tueksi, jonka mukaan yhteisöllä on velvollisuus korvata mikä tahansa vahingollinen, vaikka kaukainenkin, seuraus, joka aiheutuu sen elinten menettelystä (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 64/76 ja 113/76, 167/78 ja 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, Dumortier ym. v. neuvosto, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 3091, 21 kohta; yhdistetyt asiat C-363/88 ja C-364/88, Finsider ym. v. komissio, tuomio 30.1.1992, Kok. 1992, s. I-359, 25 kohta ja asia T-201/99, Royal Olympic Cruises ym. v. neuvosto ja komissio, määräys 12.12.2000, Kok. 2000, s. II-4005, 26 kohta).

193 On nimittäin todettava, että EY 288 artiklan toisessa kohdassa määrätty syy-yhteyttä koskeva edellytys täyttyy, jos yhteisön toimielinten menettelyn ja vahingon välillä on riittävän suora syy-yhteys (edellä 192 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dumortier ym. v. neuvosto, tuomion 21 kohta ja asia T-178/98, Fresh Marine v. komissio, tuomio 24.10.2000, Kok. 2000, s. II-3331, 118 kohta; tämä viimeksi mainittu tuomio pysytettiin muutoksenhaussa voimassa asiassa C-472/00 P, komissio v. Fresh Marine, tuomio 10.7.2003, Kok. 2003, s. I-7541).

194 On kyllä totta, että Amerikan yhdysvallat sai pyynnöstään DSB:ltä ainoastaan luvan peruuttaa myönnytyksiä korottamalla niitä tullejaan, joita se kantoi yhteisöstä peräisin olleiden tuotteiden tuonnista, eikä sillä ollut tähän velvollisuutta. Tämän luvan saatuaankin Yhdysvaltain hallitus säilytti mahdollisuuden jatkaa sen ja yhteisön välisen riidan ratkaisua ilman, että se lopettaa yhteisöön kohdistamansa vastatoimet.

195 Yhdysvaltain viranomaiset käyttivät samoin harkintavaltaa, kun ne yhtäältä päättivät kohdistaa yhteisöstä peräisin olleisiin taitettaviin laatikoihin, rasioihin ja koteloihin lisätullinsa, josta ne itse vapauttivat ne kyseiset tuotteet, jotka olivat peräisin tietyistä yhteisön jäsenvaltioista, ja kun ne toisaalta vahvistivat kyseisistä tuotteista kannettavien tuontitullien määräksi 100 prosenttia näiden tuotteiden hinnasta.

196 On kuitenkin todettava, että ilman yhteisön riidanalaista banaanien tuontijärjestelmää ja ilman edeltävää DSB:n toteamusta siitä, että kyseinen järjestelmä oli WTO:n sääntöjen vastainen, Amerikan yhdysvallat ei olisi voinut pyytää eikä saada DSB:ltä lupaa peruuttaa tullimyönnytyksensä yhteisöstä peräisin olleilta tuotteilta siihen määrään asti, joka vastasi yhteisön riidanalaisen järjestelmän voimassa pysyttämisestä johtuneen etujen mitätöimisen tai heikentämisen tasoa.

197 DSB nimittäin määritti juuri sen vahingon määrän mukaan, joka Yhdysvaltain taloudelle oli aiheutunut yhteisössä sovelletusta WTO:n sääntöjen vastaiseksi katsotusta banaanien tuontijärjestelmästä, sen kauppavaihdon määrän, johon asti Yhdysvaltain viranomaiset saivat luvan peruuttaa yhteisölle antamansa tullimyönnytykset.

198 Näin ollen myönnytysten peruuttamista yhteisöltä siten, että tuonnista kannettiin lisätullia, on pidettävä seurauksena, joka aiheutui objektiivisesti ja yhteisön

hyväksymän WTO:n riitojenratkaisujärjestelmän tavanomaisen ja ennakoitavissa olleen soveltamisen mukaisesti siitä, että vastaajina olevat toimielimet pysyttivät voimassa sellaisen banaanien tuontijärjestelmän, joka oli ristiriidassa WTO-sopimusten kanssa.

199 Amerikan yhdysvaltain yksipuolinen päätös kantaa lisätullia yhteisöstä peräisin olleiden taitettavien laatikoiden, rasioiden ja koteloiden tuonnista ei siis ole omiaan katkaisemaan sitä syy-yhteyttä, joka vallitsee tämän lisätullin perimisestä kantajalle aiheutuneen vahingon ja sen välillä, että vastaajat pysyttivät voimassa riidanalaisen banaanien tuontijärjestelmän.

200 Vastaajina olevien toimielinten menettely nimittäin välttämättä aiheutti sen, että Yhdysvaltain viranomaiset ryhtyivät vastatoimiin DSU:ssa määrättyjen ja yhteisön hyväksymien menettelyjen mukaisesti, joten kyseistä menettelyä on pidettävä sen vahingon ratkaisevana syynä, joka kantajalle aiheutui Yhdysvaltain lisätullin käyttöönotosta.

201 Jo ennen kuin DSB antoi 19.4.1999 Yhdysvalloille luvan periä tuonnista lisätullia, vastaajina olevat toimielimet olivat tietoisia Yhdysvaltain vastatoimien uhasta.

202 Amerikan yhdysvallat oli jo 10.11.1998 julkaissut väliaikaisen luettelon niistä yhteisöstä peräisin olleista tuotteista, joiden tuonnista se aikoi periä lisätullia, ja se vahvisti 21.12.1998, että pian sovellettavan tuontitullin määränä olisi 100 prosenttia.

203 Yhteisön viejille asetettiin jo 3.3.1999 velvollisuus antaa pankkitakaus, jonka määränä oli 100 prosenttia kyseessä olleiden tuontituotteiden arvosta, eivätkä vastaajat voineet enää tuolloin olla tietämättömiä Amerikan yhdysvaltain varmasta aikomuksesta alkaa kantaa lisätullia. Mitään epäilystä ei voinut olla jäljellä sen jälkeen, kun erityisedustaja oli 9.4.1999 antamassaan lehdistötiedotteessa ilmoittanut niiden tuotteiden luettelosta, joista kannettaisiin lisätullia.

204 Näin ollen on katsottava, että yhtäältä vastaajina olevien toimielinten menettely yhteisön harjoittamaan banaanien tuontiin nähden ja toisaalta kantajalle Yhdysvaltain lisätullin käyttöönotosta aiheutunut vahinko ovat keskenään vaaditussa suorassa syy-yhteydessä.

Aiheutuneen vahingon epätavallisuus ja erityisyys

— Asianosaisten lausumat

205 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuin on jo myöntänyt, että yhteisöllä on velvollisuus myöntää asianmukaista korvausta, kun taloudellisten toimijoiden ryhmän on vastattava, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, suhteettomasta osuudesta niistä rasituksista, jotka johtuvat yhteisön ja kolmannen valtion välisen kauppajärjestelyn täytäntöönpanosta (edellä 171 kohdassa mainittu asia De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomion 17 kohta).

206 Samoin on kantajan mukaan silloin, kun yksityiselle aiheutuu yleisen edun vuoksi kustannuksia, jotka eivät tavanomaisesti kuulu hänen kannettavakseen (asia 267/82, Développement ja Clemessy v. komissio, tuomio 24.6.1986, Kok. 1986, s. 1907, Kok. Ep. VIII, s. 663) ja jotka merkitsevät epätavallista ja erityistä vahinkoa (yhdistetyt asiat 9/71 ja 11/71, Compagnie d'approvisionnement ja Grands Moulins de Paris v. komissio, tuomio 13.6.1972, Kok. 1972, s. 391, 45 ja 46 kohta; asia 59/83, Biovilac v. ETY, tuomio 6.12.1984, Kok. 1984, s. 4057, Kok. Ep. VII, s. 683 ja edellä 94 kohdassa mainittu asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, 18 kohta).

207 Vastaajat puolestaan väittävät, että niitä kaupallisia riskejä, joille yhteisön viejät altistuvat, voidaan pitää itse WTO:n järjestelmälle ominaisina ja että yhteisöllä ei ole mitään erityistä syytä ottaa niitä kannettavakseen. Lisäksi vahingon on vastaajien mukaan koskettava rajallista yritysten ryhmää.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

208 Niiden vahinkojen osalta, joita taloudellisille toimijoille voi aiheutua yhteisön toimielinten toiminnasta, on todettava, että vahinko on yhtäältä epätavallinen, kun se on suurempi kuin kyseisen alan toimintaan luonnostaan kuuluvat taloudelliset riskit, ja toisaalta erityinen, kun se vaikuttaa erityiseen taloudellisten toimijoiden ryhmään suhteettomalla tavalla muihin toimijoihin verrattuna (ks. edellä 94 kohdassa mainittu asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 28.4.1998, 80 kohta ja edellä 99 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Afrikanische Frucht-Compagnie ja Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert v. neuvosto ja komissio, tuomion 151 kohta).

209 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole osoitettu, että kantajalle olisi aiheutunut siitä, että yhteisön banaanien tuontijärjestelmä oli WTO-sopimusten vastainen, sellaista vahinkoa, joka olisi suurempi kuin kantajan vientitoimintaan luonnostaan kuuluvat riskit.

210 On totta, että kuten WTO:n perustamissopimuksen johdanto-osassa todetaan, tämän sopimuksen tavoitteena on kehittää yhtenäinen monenkeskinen kauppajärjestelmä, joka käsittää aikaisemmat kaupan vapauttamispyrkimysten tulokset.

211 On kuitenkin todettava, että tullimyönnytysten peruuttamisen mahdollisuus, josta WTO-sopimuksissa määrätään ja joka on toteutunut nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, on yksi niistä epävarmuustekijöistä, jotka luonnostaan kuuluvat nykyiseen kansainvälisen kaupan järjestelmään. Tällaista epävarmuutta on näin ollen välttämättä kunkin sellaisen toimijan siedettävä, joka pitää tuotantoaan kaupan jonkin WTO:n jäsenen markkinoilla.

212 Itse asiassa välimiesten 9.4.1999 tekemässä päätöksessä korostettiin, että koska myönnytysten peruuttaminen on DSU:n 22 artiklan 1 kohdan mukaan luonteeltaan väliaikaista, kyseisen peruuttamisen tarkoituksena on saada se WTO:n jäsen, jonka väitetään rikkoneen velvoitteitaan, noudattamaan DSB:n suosituksia ja päätöksiä.

213 DSU on kansainvälinen asiakirja, joka on julkaistu sellaisilla toimilla, joilla se voidaan saattaa yhteisön toimijoiden tietoon, ja sen 22 artiklan 3 kohdan b ja c alakohdasta ilmenee lisäksi, että kantelun tehnyt WTO:n jäsen voi pyrkiä peruuttamaan myönnytyksiä tai muita velvoitteita saman WTO-sopimuksen tai toisen WTO-sopimuksen kattamilta muilta kuin siltä alalta, jolla paneeli tai valituselin on todennut kyseessä olevan jäsenen rikkoneen velvoitteitaan.

214 Tästä seuraa, että riskien, joille saattoi tämän johdosta altistua kantajan suorittama taitettavien pahvilaatikoiden myynti Yhdysvaltain markkinoille, on katsottava kuuluvan nykymuotoisen kansainvälisen kaupan tavanomaiseen epävarmuuteen.

215 Käsiteltävänä olevan asian olosuhteissa ei siis ole syytä luokitella kantajalle aiheutunutta vahinkoa epätavalliseksi.

216 Tällainen toteamus riittää sellaisen oikeuden epäämiseen, joka koskee vahingonkorvauksen saamista vahingon epätavallisuuden perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei siis tarvitse lausua vahingon erityisyyttä koskevasta edellytyksestä.

217 Näin ollen on hylättävä kantajan vahingonkorvausvaatimus, joka perustuu siihen, että yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti.

218 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kanne on hylättävä perusteettomana, eikä kantajan toissijaisista vaatimuksista ole tarpeen lausua.

Oikeudenkäyntikulut

219 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

220 Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava vastaamaan paitsi omista oikeudenkäyntikuluistaan myös parlamentille, neuvostolle ja komissiolle aiheutu-

neista oikeudenkäyntikuluista niiden vaatimusten mukaisesti, jotka nämä kolme vastaajina olevaa toimielintä ovat esittäneet.

221 Kyseisen työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

222 Tästä seuraa, että Espanjan kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(suuri jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne jätetään tutkimatta sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan.

2) Kanne hylätään muilta osin perusteettomana.

3) Kantaja velvoitetaan vastaamaan paitsi omista oikeudenkäyntikuluistaan myös parlamentille, neuvostolle ja komissiolle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

4) Espanjan kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Vesterdorf	Lindh	Azizi
Pirrung	Legal	García-Valdecasas
Tiili	Cooke	Meij
Vilaras	Forwood	

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä joulukuuta 2005.

E. Coulon	B. Vesterdorf
kirjaaja	presidentti

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 5467

Tosiseikat ..... II - 5474

Oikeudenkäyntimenettely ..... II - 5482

Asianosaisten vaatimukset ..... II - 5484

Tutkittavaksi ottaminen ..... II - 5485

Kanteen tutkimatta jättäminen sikäli kuin se on nostettu parlamenttia vastaan ..... II - 5486

Asianosaisten lausumat ..... II - 5486

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5487

Väite, jonka mukaan kannekirjelmä ei täytä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia ..... II - 5489

Asianosaisten lausumat ..... II - 5489

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5489

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toimivaltaisuus ..... II - 5491

Asianosaisten lausumat ..... II - 5491

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5491

Asiakysymys ..... II - 5493

Yhteisön vastuu, joka syntyy sen elinten lainvastaisesta menettelystä ..... II - 5493

Asianosaisten lausumat ..... II - 5495

— Lainvastaisuudet, joihin vastaajina olevien toimielinten väitetään syyllistyneen ..... II - 5495

— Niiden normien oikeudellinen luonne, joita vastaajien väitetään rikkoneen ..... II - 5497

— Väitettyjen rikkomisten vakavuus ..... II - 5498

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5500

— Esikysymys siitä, voidaanko WTO:n sääntöihin vedota ..... II - 5500

— Poikkeus, joka koskee aikomusta panna täytäntöön WTO:n yhteydessä hyväksytty erityinen velvoite ..... II - 5502

— Poikkeus, joka koskee nimenomaista viittausta WTO-sopimusten tiettyihin määräyksiin ..... II - 5507

Yhteisön vastuu, kun sen elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti ..... II - 5510

Sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun periaate, kun yhteisön elimet eivät ole menetelleet lainvastaisesti ..... II - 5510

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5510

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5511

Todellinen ja varma vahinko ..... II - 5512

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5512

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5513

Aiheutuneen vahingon ja vastaajina olevien toimielinten menettelyn välinen syy-yhteys ..... II - 5514

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5514

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5516

Aiheutuneen vahingon epätavallisuus ja erityisyys ..... II - 5519

— Asianosaisten lausumat ..... II - 5519

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 5520

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 5522